

До оцінки психосоматичного здоров'я старших дошкільників міської й сільської місцевостей

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка (м. Суми)

Постановка наукової проблеми та її значення. Незадовільні показники стану здоров'я дітей – актуальна проблема сучасності. Різне зниження кількості практично здорових дітей, зростання їх кількості з хронічними захворюваннями розглядається сьогодні як державна проблема нашої країни. За статистичними даними, у чотири рази зросла кількість дітей спеціальної медичної групи в школі, близько 90 % дошкільнят, учнів, студентів мають відхилення в здоров'ї, у 56 % – незадовільний стан фізичної підготовленості. До 53 % збільшилася чисельність респондентів із психічними розладами; порушення постави тіла виявлено в 40 % дошкільників; у школярів початкових класів – 64 %; у випускників загальноосвітніх шкіл – 100 % [2; 4; 5].

Аналіз досліджень цієї проблеми свідчить, що питання психосоматичного здоров'я дітей 5-ти й 6-ти років багатогранне, вивчається спеціалістами різних галузей, зокрема лікарями, педагогами, антропологами, фізіологами та фахівцями з фізичної культури й спорту. За словами О. Андрощук (2012), Е. Вільчковського (2008) [2], Т. Круцевич (2012) [4], К. Кумицької (2012), І. Сагунової (2012), Л. Соловйової (2009), Н. Пангелової (2012), W. Teale (2013) [7], у системі дошкільної освіти недостатньо інформації стосовно методології фізичного виховання дошкільників. Нині акцентують увагу на тому, що основна робота інструкторів спрямована на рухову підготовку, а особистісно орієнтований підхід з урахуванням індивідуальних відхилень у стані здоров'я дошкільників відсутній, обмежений вибір засобів і форм фізкультурно-оздоровчих заходів, що сприяли б попередженню виникнення хвороб та розвитку процесів пізнання, моральному вихованню [2; 4; 5; 7].

У зв'язку з наведеними вище фактами виникає необхідність у попередній оцінці психосоматичного здоров'я дітей, а в подальшому – у розробці та впровадженні нових здоров'язберігальних технологій із фізичного виховання.

Для оцінки психосоматичного здоров'я дітей 5-ти й 6-ти років міської та сільської місцевості поставлено такі **завдання**: 1) проаналізувати стан здоров'я дітей 5-ти й 6-ти років міської та сільської місцевості; 2) висвітлити тенденції відхилення від норми в стані здоров'я старших дошкільників залежно від місця їх проживання; 3) з отриманих результатів під час дослідження зробити відповідні висновки.

Методи дослідження – аналіз літературних джерел, педагогічне спостереження, клініко-інструментальні методи, соціологічні методи, методи математичної статистики.

Перший етап нашого педагогічного дослідження проводили на базі Білопільського дошкільного навчального закладу «Зірочка» й Сумського дитячого дошкільного закладу №18 «Зірниця» у 2014/2015 н. р. У дослідженні взяли участь 95 дітей віком від 5-ти до 6-ти років, із них 55 – із смт Білопілья й 40 – із м. Суми. Усі обстежені діти належали (за даними медичних карт) до основної групи фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Із метою отримання інформації щодо виконання дітьми основних рухів запропоновано здати їм нормативи з бігу на дистанцію 10 м і 20 м, стрибок у довжину з місця й метання мішечка з піском [3]. Результати у відсотковому співвідношенні, які ми отримали, відображено в табл. 1.

Таблиця 1

Виконання дітьми міської й сільської місцевості основних рухів, %

Вік	Норматив	Рівень, %					
		низький		середній		високий	
		м. м.	с. м.	м. м.	с. м.	м. м.	с. м.
5 років	Біг на дистанцію 10 м	11	10	34	30	55	60
	Біг на дистанцію 20 м	22	16	18	40	60	44
	Стрибок у довжину з місця	7	6	27	24	66	56
	Метання мішечка з піском	6	12	67	60	27	28
6 років	Біг на дистанцію 10 м	19	10	50	60	31	40
	Біг на дистанцію 20 м	32	-	56	54	12	46
	Стрибок у довжину з місця	31	6	19	51	50	43
	Метання мішечка з піском	38	20	50	57	12	23

Дані, представлені в таблиці, свідчать про те, що діти із сільської місцевості краще склали нормативи, ніж діти міської, можливо тому, що сільські жителі майже не користуються міським транспортом, добираючись до дитсадка, діти більше рухаються та перебувають на свіжому повітрі, а ще можна з упевненістю сказати, що вони значно менше часу проводять за віртуальними іграми, надаючи перевагу класичним.

Визначаючи середні антропометричні показники, показники пульсу й частоти дихання [2; 3], отримані результати відображено в табл. 2.

Таблиця 2

Показники фізичного розвитку дошкільників

Фізіологічний показник	Вік, років	Міська місцевість	Сільська місцевість
Маса тіла	5	Хл. 22,3±2,6	Хл. 20±4,2
		Дів. 18,8±1,6	Дів. 18,4±1,8
	6	Хл. 24±2,2	Хл. 22±4,6
		Дів. 22,3±3,1	Дів. 20±2,2
Зріст	5	Хл. 118±5,3	Хл. 112,7±4,7
		Дів. 113±3,8	Дів. 108,6±5
	6	Хл. 120±4	Хл. 116,5±6,4
		Дів. 120±3	Дів. 114,5±5
Окружність грудної клітки	5	Хл. 57,8±2	Хл. 58±2,7
		Дів. 57,1±1,5	Дів. 57±1,7
	6	Хл. 62±1,6	Хл. 60±3
		Дів. 61±2	Дів. 59±3
Частота серцевих скорочень	5	Хл. 97±2,6	Хл. 99±3,2
		Дів. 94±3,5	Дів. 92±3,8
	6	Хл. 92±4,2	Хл. 89±5,2
		Дів. 87±2,6	Дів. 89±2,6
Частота дихання	5	25±1,3	24±2
	6	23±1,5	23±2,6

З отриманих антропометричних коефіцієнтів визначили пропорційність фізичного розвитку тіла [2]. Так, індекс Пін'є становить 80 % для дітей 5-ти років міської місцевості, які мають пропорційність тілобудови, 84 % – сільської; 75 % дітей 6-ти років міської місцевості мають пропорційність, 80 % – сільської; решта дітей мають диспропорцію.

Визначаючи особливості нервово-психічного розвитку, ми користувалися рекомендаціями, поданими в державній програмі «Впевнений старт» (2012), де пропонується для виконання дітям завдання для визначення достатності процесів мислення й мовлення, моторики, уваги та пам'яті, а також соціальних контактів. Отримали такі результати (рис. 1).

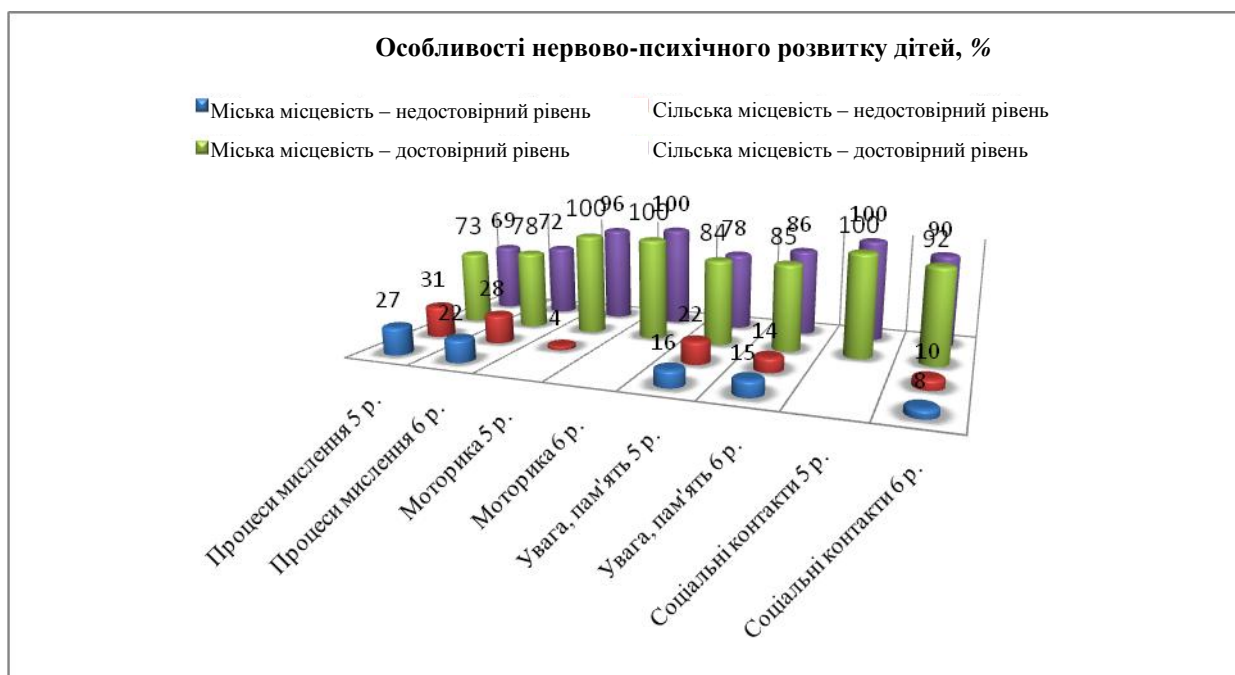

Рис. 1. Особливості нервово-психічного розвитку дітей

Загальновідомо, що фізичне й психічне здоров'я тісно взаємопов'язані між собою та доповнюють одне одного. Зберігаючи психічне благополуччя, ми сприяємо зміцненню соматичного та навпаки. Для визначення психічного благополуччя дітей 5-ти й 6-ти років проведена методика визначення рівня тривожності [1], що показала такі результати: відсоток дітей міської місцевості з позитивним психічним станом становив 82 %, сільської – 90 %; міської місцевості із негативним психічним станом низького ступеня – 15 %, сільської – 10 %; міської місцевості із негативним психічним станом середнього ступеня – 3 %. Отже, показники психічного стану дітей із сільської місцевості дещо кращі, ніж із міської. Що стосується психологічного клімату в колективах міської та сільської місцевостей, то він є сприятливим.

Методика визначення міжособистісних відносин у дитячому колективі [6] дала можливість сказати таке: відсоток дітей міської місцевості, які є лідерами, становить 8 %, сільської – 6 %; фізично активні, дошкільники міської місцевості із більш вузьким колом друзів – 34 %, сільської – 40 %; активні, але нерідко конфліктні в міській місцевості – 37 %, сільській – 40 %; малоактивні, неконтактні міської – 18 %, сільської – 14 %; неактивні, конфліктні міської – 3 %, сільської – немає.

Висновки. Отже, основна кількість обстежених дітей 5-ти і 6-ти років має достатній рівень нервово-психічного розвитку та середні показники фізичної підготовки. Виявлено, що такі діти успішно засвоюють навчальну програму, почувають себе комфортно в колективі, проявляють добру фізичну активність та охоче займаються фізичною культурою. Проте є діти з низькими результатами фізичної підготовки й психоемоційним станом. Зрозуміло, що вони потребують більшої уваги та індивідуального підходу на заняттях із фізичної культури. Програма занять із ними потребує обґрунтованої, своєчасної й наполегливої корекції за допомогою ігрових методів фізичної культури.

Перспективи подальших досліджень будуть пов'язані з розробкою та практичним упровадженням оздоровчих технологій з елементами флорболу й перевіркою їхньої ефективності в дошкільних навчально-виховних закладах освіти.

Джерела та література

1. Велиева С. В. Диагностика психических состояний детей дошкольного возраста / С. В. Велиева. – СПб. : Речь, 2005. – 240 с.
2. Вільчковський Е. С. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах : навч.-метод. посіб. / Е. С. Вільчковський, Н. Ф. Денисенко. – Тернопіль : Мандрівець, 2008. – 128 с.
3. Зростаємо здоровими : метод. рек. щодо організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошк. навч. закл. / [уклад. Є. Ф. Ковтун, І. Л. Цимернак]. – Суми : Вид. СОПЮ. – 2008. – 54 с.
4. Круцевич Т. Зміст і засоби програми інтегрованого розвитку рухових та моральних якостей дітей старшого дошкільного віку в процесі фізичного виховання / Т. Круцевич, Н. Пангелова // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – Луцьк, 2012. – № 3(19). – С. 157–162.
5. Максименко Л. М. Оцінка психосоматичного здоров'я дітей 5-ти і 6-то років: практичний аспект проблеми / Л. М. Максименко // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Серія № 15 : «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт». – К., 2015. – Вип. 3 К2(57)15. – С. 211–214.
6. Марцинковская Т. Д. Детская практическая психология / Т. Д. Марцинковская, Е. И. Изотова [и др.]. – М. : Гардарики, 2008. – 252 с.
7. Teale W. Better Start Before Kindergarten: Computer Technology, Interactive Media and the Education of Preschoolers / K. Paciga, J. Lisy, W. Teale // ASIA-PACIFIC Journal of Research in Early Childhood Education. – 2013. – Vol. 7. – № 2. – P. 85–104.

Анотація

В епоху Новітнього часу існує тенденція щодо суттєвого погіршення здоров'я дітей уже на ранніх етапах життя продовжує зростати. Завдання роботи: 1) проаналізувати стан здоров'я міських і сільських дітей; 2) висвітлити тенденції відхилення від норми в стані здоров'я старших дошкільників залежно від місця їх проживання; 3) зробити відповідні висновки з отриманих під час дослідження результатів. Методи дослідження – аналіз літературних джерел, педагогічне спостереження, клініко-інструментальні методи, соціологічні методи, методи математичної статистики. Дослідження проведено на базі Білопільського дошкільного навчального закладу «Зірочка» й Сумського дитячого дошкільного закладу №18 «Зірниця» у 2014/2015 н. р. У дослідженні взяли участь 95 дітей. Показано, що основна маса опитаних має середні фізичні показники, але дітям із сільської місцевості властиві дещо кращі результати. На психосоматичне здоров'я дітей 5-ти й 6-ти років впливає місцевість, де вони проживають. Перспективою є розробка та практичне впровадження оздоровчих технологій з елементами флорболу.

Ключові слова: старші дошкільники, психосоматичне здоров'я, міська й сільська місцевість.

Людмила Максименко. К оценке психосоматического здоровья старших дошкольников городской и сельской местностей. В эпоху новейшего времени существует тенденция существенного ухудшения здоровья детей уже на ранних этапах жизни. Задачи работы: 1) проанализировать состояние здоровья городских и сельских детей; 2) осветить тенденции отклонения от нормы в состоянии здоровья старших дошкольников в зависимости от места их жительства; 3) сделать соответствующие выводы с полученных результатов. Методы исследования – анализ литературных источников, педагогическое наблюдение, клинично-инструментальные методы, социологические методы, методы математической статистики. Исследование проведено на базе Белопольского дошкольного учебного заведения (ясли-сад) «Звездочка» и Сумского детского дошкольного учреждения № 18 «Зарница» в 2014/2015 уч. г. Показано, что основная большинства исследуемых имеет средние физические показатели, но дети из сельской местности имеют несколько лучшие результаты. На психосоматическое здоровье детей 5-ти и 6-ти лет влияет местность. Перспективной является разработка и практическое внедрение оздоровительных технологий с элементами флорбола.

Ключевые слова: старшие дошкольники, психосоматическое здоровье, городская и сельская местность.

Liudmyla Maksymenko. Estimation of Psychosomatic Health of Senior Preschoolers in Urban and Rural Areas. In the Newest time era there is a tendency of considerable health aggravation of children already on the early stages of life. Objectives of the work: 1) To analyze health condition of urban and rural children; 2) To highlight deviation trends in health condition of senior preschool children depending on their place of residence; 3) To draw appropriate conclusions from the results obtained during the study. Research methods: analysis of literature, pedagogical observations, clinical and instrumental methods, sociological methods, methods of mathematical statistics. The research was conducted on the basis of kindergarten «Zirochka» of Bilopillya and kindergarten №18 «Zirnytsya» of Sumy in 2014/2015 academic year. The study involved 95 children. The results of work. It is shown that the majority of the observable children have average physical indices, but children from rural area have better results. Conclusions. Psychosomatic health of children aged 5 and 6 is affected by places where they live. The development and practical implementation of health technologies with elements of floor ball will be perspective of our further study.

Key words: senior preschoolers, psychosomatic health, urban and rural areas